

Деякі питання надання адміністративних послуг публічною адміністрацією у сфері оборони України

В даній науковій статті здійснено аналіз сервісної діяльності публічної адміністрації у сфері оборони України. Наведено перелік адміністративних поліг, які безпосередньо надаються в сфері оборони Міністерством оборони України та підпорядкованими йому структурними підрозділами. Розкрито їх зміст та процедуру надання.

Ключові слова: публічна адміністрація, адміністративні послуги, сервісна діяльність, ліцензія, допуск, дозвіл, реєстрація, сертифікація.

В данній науковій статті осуществлен анализ сервисной деятельности публичной администрации в сфере обороны Украины. Приведен перечень административных полг, непосредственно предоставляются в сфере обороны Министерством обороны Украины и подчиненными ему структурными подразделениями. Раскрыто их содержание и процедуру предоставления.

Ключевые слова: публичная администрация, административные услуги, сервисная деятельность, лицензия, допуск, разрешение, регистрация, сертификация.

In this scientific article analyzes the service of public administration in defense of Ukraine. The list of administrative fell directly provided in the defense Ministry of Defense of Ukraine and its subordinate departments. Reveals the content and procedure of granting.

Key words: public administration, administrative services, service activities, license, authorization, permit, registration, certification.

Актуальність теми. Становлення України як правової, високорозвинутої, цивілізованої держави зумовило перехід від державо центристських до людино центристських пріоритетів адміністративно-правового регулювання та зміну акцентів у спрямуванні такого регулювання, вивівши у системі суб'єктів адміністративно-правових відносин на перший план особу з її правами, свободами та законними інтересами, забезпечення яких, відповідно до положень Конституції України є головним обов'язком держави [1]. Виконання зазначеного обов'язку, в першу чергу, покладається на публічну адміністрацію, важливою рисою якої в сучасних умовах є реалізація публічно-сервісної функції. В межах реалізації вказаної функції органи публічної адміністрації надають численні послуги фізичним та юридичним особам.

Виклад основного матеріалу. Сфера послуг сьогодні — це одна з найперспективніших галузей економіки, яка досить швидко розвивається. Проте протягом багатьох років інституту послуг не приділялось достатньої уваги, хоча публічні послуги є невід'ємною складовою життя всіх громадян, а необхідність в ній може виникнути і без волі самого громадянина (наприклад, обов'язок щодо отримання паспорта громадянина України).

Публічні послуги — це всі сервісні дії, що надаються публічним сектором або іншими суб'єктами під відповідальність публічної влади і за рахунок публічних коштів. В адміністративно-правовій теорії немає єдиного визначення поняття «публічна послуга». Так, одні автори під *публічними послугами* розуміють послуги, які надаються

публічним сектором і за надання яких відповідальність несе публічна влада. Інші вважають, що під даним явищем слід розуміти різноманітні послуги, які надаються населенню органами державної влади, місцевого самоврядування та які можуть надаватися альтернативними структурами, створеними за ініціативою останніх у співпраці з громадськими організаціями. Треті, зазначені послуги визначають як послуги, що надаються фізичним та юридичним особам державними органами щодо реалізації прав, свобод та законних інтересів у публічній сфері [2]. Одним з різновидів публічних послуг, є послуги — адміністративні, які визначаються як публічні послуги, що надаються органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень. Вони зазначають, що прикметник «адміністративні» вказує на суб'єкта, який надає послуги (адміністрацію) та владну (адміністративну) природу діяльності щодо надання цих послуг [3]. Слід зазначити, що на сьогодні поняття «адміністративна послуга» має законодавче закріплення, і відповідно до Закону України від 6 вересня 2012 року «Про адміністративні послуги» визначається як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [4]. Таким чином, можна констатувати, що основними ознаками адміністративних послуг є те, що вони:

- надаються за заявою фізичної чи юридичної особи;
- надаються відповідним суб'єктом владних повноважень в межах його компетенції;
- спрямовані на набуття, зміну чи припинення прав та обов'язків;
- результатом надання такої послуги є видання індивідуального адміністративного акту.

Публічне адміністрування в сфері оборони є однією з провідних галузей публічного управління в Україні, оскільки життя і безпека людини напряму залежить від ефективності діяльності суб'єктів владних повноважень в адміністративно-політичній сфері серед яких можна виділити: Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України, Міністерство оборони України та інші органи виконавчої влади центрального та місцевого рівня. Якщо говорити виключно про сервісну діяльність в межах публічного адміністрування у сфері оборони, то слід зазначити, що деякі дослідники даного питання вважають, що специфіка сфери оборони характеризується мінімальним обсягом адміністративних послуг, які надаються цими органами [5, с.599], оскільки Реєстр адміністративних послуг не визначає Міністерство оборони України та підпорядкованих йому суб'єктів як органи публічної адміністрації, що надають адміністративні послуги. Крім того, на сьогодні вичерпний перелік адміністративних послуг у сфері оборони законодавчо не визначений. Однак, аналіз Положення про Міністерство оборони України та Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України, затверджених Указом Президента України за № 406/2011 від 6 квітня 2011 року [6], ряду наказів Міністерства оборони України, а також видів адміністративних послуг, визначених в Реєстрі адміністративних послуг, що надаються іншими суб'єктами публічної адміністрації, дає змогу стверджувати, що і міністерство оборони України і Генеральний штаб Збройних сил України є суб'єктами надання адміністративних послуг в сфері оборони.

Так, відповідно до Положення, Міністерство оборони України здійснює наступні види сервісної діяльності:

- реєструє військові частини як суб'єкти господарської діяльності;
- здійснює регулювання питань державної авіації, у тому числі нормативно-правове регулювання за погодженням із заінтересованими центральними органами виконавчої влади, які експлуатують державні повітряні судна, зокрема, щодо:
 - реєстрації і допуску державних повітряних суден та літальних апаратів, підтримання їх льотної придатності, випробування та прийняття в експлуатацію нових типів повітряних суден, призначених для використання в державній авіації;
 - реєстрації і допуску аеродромів та злітно-посадкових майданчиків державної авіації;
 - допуску авіаційного персоналу державної авіації до виконання польотів та проведення робіт із забезпечення польотів;
 - установлює статус учасника бойових дій та видає відповідні документи військовослужбовцям Міноборони України та Збройних Сил;
 - разом із Міністерством охорони здоров'я України визначає порядок проведення державної акредитації та ліцензування закладів охорони здоров'я Міноборони України.

Генеральний штаб Збройних сил України:

- видає дозволи на польоти повітряних суден у межах зон з особливим режимом використання повітряного простору;
- видає дозволи на перетин повітряними суднами державного кордону поза повітряними коридорами;
- видає дозволи на виконання польотів для проведення аерофотозйомки;
- забезпечує присвоєння радіочастот і позивних сигналів у смугах радіочастот спеціального користування спеціальним користувачам та підрозділам збройних сил інших держав, що застосовують радіоелектронні засоби на території України, веде реєстр присвоєнь радіочастот у смугах радіочастот спеціального користування;
- здійснює допуск авіаційного персоналу до виконання польотів та проведення робіт із забезпечення польотів;
- видає дозволи на виконання внутрішніх, транзитних і міжнародних польотів державних повітряних суден України й іноземних держав;

Крім того, Міністерство оборони України, через діяльність уповноваженого структурного підрозділу Міністерства оборони України з питань регулювання діяльності державної авіації України здійснює:

- реєстрацію та допуск аеродромів та злітно-посадкових майданчиків державної авіації України;
- облік експериментальних повітряних суден, призначених для використання в державній авіації України та надання їм допуску до виконання польотів;
- сертифікацію екземпляра державного повітряного судна України на перевезення небезпечних вантажів.

Результатом такої діяльності Уповноваженого структурного підрозділу є видача свідоцтва про реєстрацію, посвідчення, тимчасового облікового посвідчення, відповідного сертифіката, а також надання допуску та внесення відомостей до реєстру.

Наданням адміністративних послуг у вигляді видачі відповідних довідок, наділені і військові комісаріати, які відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 31 березня 1995 року «Про затвердження Правил оформлення і видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон і проїзного документа дитини, їх тимчасового затримання та вилучення», видають довідки (форма довідки затверджується

Міноборони України) щодо можливості виїзду з України особам, віком від 18 до 25 років, які підлягають призову на строкову військову службу.

Як вбачається з вищевикладеного, існує певна невідповідність між переліком послуг, що надаються вказаними суб'єктами та введеним Реєстром, що суперечить принципам створення та функціонування інституту адміністративних послуг в Україні. Так, всі послуги, які надаються органами публічної адміністрації, яким є і Міністерство оборони України та підпорядковані йому структурні підрозділи, повинні в обов'язковому порядку заноситися до Єдиного реєстру адміністративних послуг з метою ведення обліку адміністративних послуг та забезпечення вільного доступу до інформації про суб'єктів надання таких послуг, а також порядок, умови та розмір плати за їх надання, натомість в даному випадку можна говорити лише про часткове дотримання встановлених законодавством норм.

Відсутність інформації про можливість надання уповноваженими суб'єктами Міністерства оборони України всіх передбачених адміністративних послуг в Реєстрі — це ні що інше як упущення останнього щодо надання відповідної інформації про надання адміністративної послуги.

Вирішення даної проблеми, лежить в площині реалізації даним центральним органом виконавчої влади положень Постанови Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2011 року №1274 «Про Реєстр адміністративних послуг» [7], де зазначено, що підставою для внесення відомостей до Реєстру та їх виключення є подання міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування інформації про адміністративні послуги. Відповідальність за достовірність і своєчасність подання зазначеної інформації покладається на міністерства, інші центральні органи виконавчої влади та місцеві держадміністрації.

Наступним суб'єктом владних повноважень, який здійснює публічне адміністрування у сфері оборони є адміністрація державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації. Згідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 9.06.2011 року №626 «Про затвердження переліку платних послуг, що надаються Адміністрацією державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації», останньою надаються наступні адміністративні послуги:

- видача ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг у галузі технічного захисту інформації;
- видача ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг у галузі криптографічного захисту інформації (крім послуг цифрового підпису), торгівлі криптосистемами і засобами криптографічного захисту інформації, а також видача копії та переоформлення і видача дублікату такої ліцензії;
- видача копії ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг у галузі технічного захисту інформації;
- видача копії ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг у галузі криптографічного захисту інформації (крім послуг цифрового підпису), торгівлі криптосистемами і засобами криптографічного захисту інформації, а також видача копії та переоформлення і видача дублікату такої ліцензії;
- переоформлення ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг у галузі технічного захисту інформації;
- переоформлення ліцензії на провадження господарської діяльності з надання

послуг у галузі криптографічного захисту інформації (крім послуг цифрового підпису), торгівлі криптосистемами і засобами криптографічного захисту інформації, а також видача копії та переоформлення і видача дубліката такої ліцензії.

Крім того, адміністративні послуги у сфері оборони надають і органи публічної адміністрації, які не здійснюють безпосереднього управління оборонною сферою України. Так, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1111 від 26.10.2011 року «Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством економічного розвитку і торгівлі, підприємствами та організаціями, що належать до сфери його управління, і розміру плати за їх надання» [8] та Наказу Мінекономрозвитку №242 «Про затвердження Стандарту надання Міністерством економічного розвитку і торгівлі України адміністративної послуги з видачі та переоформлення ліцензії на право провадження господарської діяльності з розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової техніки, військової зброї і боєприпасів до неї» від 22.11.2011 року, зазначений суб'єкт публічної адміністрації надає наступні адміністративні послуги в сфері оборони:

- видача ліцензії на розроблення, виготовлення, реалізацію, ремонт, модернізацію та утилізацію озброєння, військової техніки, військової зброї і боєприпасів до неї;
- видача копії ліцензії на розроблення, виготовлення, реалізацію, ремонт, модернізацію та утилізацію озброєння, військової техніки, військової зброї і боєприпасів до неї;
- видача дубліката ліцензії на розроблення, виготовлення, реалізацію, ремонт, модернізацію та утилізацію озброєння, військової техніки, військової зброї і боєприпасів до неї;
- переоформлення ліцензії на розроблення, виготовлення, реалізацію, ремонт, модернізацію та утилізацію озброєння, військової техніки, військової зброї і боєприпасів до неї.

Хоча, на наш погляд, дані адміністративні послуги повинні надаватися саме суб'єктом публічної адміністрації, який здійснює безпосереднє управління сферою оборони, а саме міністерством оборони України.

Відповідно до п.9 Положення про міністерство оборони України, останнє розробляє концептуальні основи державної космічної політики в частині, пов'язаній зі створенням та використанням космічної техніки військового призначення, а також разом із Державним космічним агентством України - космічної техніки подвійного призначення, у зв'язку з чим, адміністративні послуги, що ним надаються, також можна віднести до послуг у сфері оборони.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9.06.2011 за № 518-р «Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Державним космічним агентством» визначає, що Державне космічне агентство здійснює діяльність щодо видачі ліцензії на провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, випробуванням, виробництвом експлуатацією ракет-носіїв, космічних апаратів та їх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складових частин. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформації видає ліцензії:

- на користування радіочастотним ресурсом в Україні (переоформлення, видача дубліката, продовження терміну дії ліцензії)
- на користування радіочастотним ресурсом України на додаткову смугу радіочастот.

А також надає послуги щодо:

- переоформлення ліцензії на користування радіочастотним ресурсом в Україні;
- видача дубліката ліцензії на користування радіочастотним ресурсом в Україні;
- продовження терміну дії ліцензії на користування радіочастотним ресурсом в Україні.

Таким чином, аналіз положень адміністративного законодавства свідчить, що сервісна діяльність у сфері оборони здійснюється у трьох аспектах:

- по-перше, надання адміністративних послуг органами публічної адміністрації, що здійснюють безпосереднє управління у сфері оборони (Міністерство оборони України, Генеральний штаб Збройних сил України) та підпорядкованими їм уповноваженими структурними підрозділами, які виступають самостійними суб'єктами надання таких послуг;
- по-друге, надання адміністративних послуг органами публічної адміністрації, які здійснюють публічне управління в інших сферах, але відповідно до свого адміністративно-правового статусу наділені повноваженнями у сфері оборони України (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державне космічне агентство України).
- по третє, надання адміністративних послуг у сфері оборони органами публічної адміністрації у сфері оборони у якості допоміжних суб'єктів надання послуг або суб'єктів, які виконують регулюючу функцію при прийнятті рішення основним суб'єктом надання адміністративної послуги (наприклад, видача довідок особам віком від 18 до 25 років, які підлягають призову на строкову військову службу для отримання закордонного паспорта або визначення та узгодження з Міністерством охорони здоров'я України порядку проведення державної акредитації та ліцензування закладів охорони здоров'я Міноборони України).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Прийнята Верховною Радою України 28 черв. 1996 року із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 груд. 2004 р. № 2222-IV. – К. : Атіка, 2006. – 62 с.
2. Коломоєць Т.О. Управлінські послуги в контексті взаємовідносин особи й органів місцевої влади в Україні: концептуальний і нормативний аспекти /Т.О. Коломоєць // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. УАДУ. 2002. – Вип. (7). – С. 178–182.
3. Коліушко І.Б. Управлінські (адміністративні) послуги – новела адміністративного права / І.Б. Коліушко // Офіційний сайт Центру політико-правових реформ www.pravo.org.ua
4. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. - №76. – Ст.3067
5. Курс адміністративного права України: підручник /В.К. Колпаков, О.В.Кузьменко, І.Д. Пастух, В.Д. Сущенко [та ін.] . – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 872 с.
6. Указ Президента України №406/2011 від 6 квітня 2011 року Про Положення про Міністерство оборони України та Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/406/2011/para15#n15>
7. Про Реєстр адміністративних послуг : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2011 р. № 1274 // Офіційний вісник України від 23 грудня 2011 р. № 97. – Ст. 3534.
8. Про затвердження переліку платних адміністративних послуг, які надаються Міністерством економічного розвитку і торгівлі, підприємствами та організаціями, що належать до сфери його управління, і розміру плати за їх надання: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1111 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1111-2011-%D0%BF>